
LA NOSTRA TERRA

REVISTA MENSUAL DE LITERATURA, ART I CIÈNCIES

LES CRIATURES

En aquesta Ciutat—com a totes les ciutats del món—hi ha criatures. Però és el cas que les d'aquí, no tenen, a diferència de moltes altres parts, la consideració que mereixen. I això que per tot arreu les criatures són el futur, les generacions del demà.

El problema de la infància ens presenta dos aspectes inseparables: cultura intel·lectual i cultura física. Mes, no anem aquí a fer un estudi pedagògic, sinó solament a parlar de quelcom referent al segon aspecte, que es relaciona directament amb les reformes urbanes que es duen a cap pel nostre Ajuntament.

Tampoc volem parlar de les reformes urbanes des del punt de vista artístic—ben deplorable per cert—, sinó de la seva fàisó utilitària i pràctica.

Contínuament els nostres diaris, i nosaltres mateixos, ens queixam de les molèsties que, en plena via pública, ens ocasionen les criatures amb els seus jocs. Però, en queixar-nos, ho feim injustament, ja que si bé no hem de permetre que es jugui pels carrers, no hem de pretenir tampoc que les criatures deixin de jugar.

Els jocs de la infància, a l'aire lliure i al bes del sol, són la font de la salut. Per tant, precisa que les nostres criatures tinguin llocs adequats d'expansió i llibertat.

Fins ara, un dels punts més estimats de les nostres criatures,

havia estat la murada que mira al mar, sota el dosser daurat de la nostra Seu. Avui, hem vist amb esglai, que s'hi estan construint uns jardins "rústecs" i una espècie de safaretjos,

Després hi posaran el concebut guardia urbano, poques vegades capacitat per aquests afers, i les criatures hauran perdut la seva llibertat i el seu millor punt d'expansionament. Un poc més enllà, a la murada de la Calatrava, hi havia temps enrera un bell redós d'infància; avui hi ha uns pins migrells i un tancat de valmes amb un cartell prohibitiu, i això ens pot servir d'exemple del que es prepara.

És hora sobrada que l'Ajuntament, tenint en compte l'extensió creixent de la ciutat, es vagi preocupant de les necessitats de les criatures, i en lloc de barrar el pas i de coaccionar la necessària llibertat, cerqui arreu punts apropiats pels seus jocs, més necessaris encara, per nosaltres, que certs jardins migrells escampats per la urb.

UN ALTRE FINESTRAL

Aquest nou finestral, col·locat damunt la capella de Sant Martí a la Seu, no mereix cap elogi ni cosa que s'assembli a un elogi. Cau, artísticament, dins els defectes bàsics que informen l'obra general de la il·luminació de la Seu tal com l'ha concebuda—malaguanyada concepció—l'arquitecte català senyor Rubió, prescindint de les dues coses més importants sobre les quals es devia recolzar: el caràcter i estil de la Catedral i l'impuls artístic i suprema harmonia continguda en els finestrals creats per En Gaudí.

Ara bé: repetida aquesta premisa ineludible, cal dir que a certes hores en què la llum és menys reverberant, aquest finestral col·locat damunt la capella de Sant Martí no presenta la procacitat artística dels altres, i això, dins el relativisme en què ens trobam, potser ho hem de considerar com una petitíssima avantatge, no sabem si atribuïble al mateix senyor Rubió, als bons senyors de la casa Granell o a una insignificant renovació d'ideals en la Comissió Capitular.

PER UN CA!

A M.^a DE GRÀCIA SALVÀ I FONT

PPOTSER, això que vaig a contar-vos, us semblarà pueril.

Acabava d'arribar a Nàpols amb el torpediner i, una volta aquest ancorat prop del far, gaudia jo dins d'un bany de llum radiosa i tèbia, d'una meravellosa festa de colors—verd, cobalt, or vell—mentre de terra venia l'estrident i alegre remor de la multitud, en festa també.

Revoltava la meva nau, encara panteixant de la cursa feta, un eixam de llanxetes, des de les quals gentils i belles jovençanes demanaven, rialleres i facecioses, per pujar a bord.

Blitz, el meu fox-terrier, no semblava, però, ésser-ne molt satisfet: corria d'ací d'allà per la coberta, escometent amb forts lladrucs les embarcacions, com si a la seva manera, volgués assenyalar-me un per a mi invisible enemic dels seus drets de guardià d'abord.

De sobte els seus clams devingueren furiosos. S'acostava ràpidament un bot que duia assegudeta a popa una ninona d'uns quatre anys, i dret a proa un ca negre, petit, lleig i magre, desnarit i fruit de qualche innoble idilli de carreró, el qual rebia les invectives de *Blitz* amb les orelles dretes, els morros contrets i la cua entre cames. Tots els signes de la humilitat canina.

El meu maquinista, tot brut de la recent navegació, vestint encara el trajo de feina, acabava de pujar a coberta.

En veure el bot, envià a la nena amb els caps dels dits una besada, somrient-li tímidament, i va semblar-me que encongint per la meva presència, no gosava de fer-la venir als seus braços.

—Crideu-la—vaig dir-li—: és la vostra filleta, veritat?

—Sí, comandant.

—Féu-la pujar a bord...

—Oh! Gràcies, comandant.

—...Després, canvieu-vos de roba i aneu a terra... Demà matí sortim a les quatre. Siau abord d'hora.

L'eixerida nineta, entretant, era ja a coberta i el seu pare la besava i acariciava amb frenesí, embrutant-li la careta rosada i dolça i les grassonetes i fines manones. El vestit no, perquè era negre, de dol—sols llavors ho vaig reparar—, i vaig comprendre l'íntim punyent drama d'aquell pobre home.

Blitz, a tot això, havia agafat pel coll l'escarransit gosset; l'hi vaig fer amollar, i l'infeliç correu grinyolant a refugiar-se darrera la nena, on va seguir udolant, malgrat que el seu amo, quasi agenollat sobre coberta, l'amoixés amb la mà dreta el coll, mentre amb l'altra abraçava la seva filleta.

Vaig recordar-me d'unes certes galetes per te, úniques llamina-dures que abord portava per endolcir les hores de navegació, i vaig fer que les donessin a la nena...

Va ésser a Messina un mes després.

Un telegrama del Ministeri em donava l'encàrrec d'enviar el meu maquinista a Nàpols, amb llicència, per greu malaltia de la seva filla.

Trista missió!

Vaig fer-lo venir al meu camarot: damunt la tauleta hi havia, obert, el telegrama.

—Escoltau—vaig dir-li, amb la major naturalitat possible—: és necessari que marxeu a Nàpols, on sembla que féu falta.

Havia ja empallidit.

—...crec, però, que no és cosa d'importància—vaig afegir, sense mirar-lo.

—Ja comprenc, comandant; es tracta de la meva filleta!

Tímidament vaig fer que sí.

Endut de la seva angoixa m'agafà una mà, i sentia jo l'estreta tremolosa dels seus dits, tan prompte gelats com roents.

—Digueu-me, digueu-me la veritat, comandant!

—Assossegueu-vos; sé que està malalteta, no res més—li vaig respondre—. Aneu-hi tot d'una, i així que hagueu arribat telegrafeu-me si teniu necessitat de quedar-vos.

Amb una veu sorda i estranya que no semblava sortir d'ell, em donà les gràcies i se n'anà trontollant, però abans de pujar l'escaleta de la torre de popa, va girar-se, juntà les mans i amb

els ulls tancats i la boca contreta mormolà a batzegades, com a glops:

—Vaig perdre la seva mare... fa sis mesos... si la perdés...
No pogué acabar i s'enfilà escales amunt.

Ja és sabut: la dissort s'acarnissa sempre amb els més desventurats.

El maquinista, tot solet ja al món, retornà, sis dies després, al torpediner a Catània, havent fugit de Nàpols a corre-cuita, on segurament s'hauria tornat foll.

Arribà abord, entenebrit, aclaparat sota el pes d'una infinita inguarible desolació, acompanyat d'aquell canic negre. S'aturà abans de pujar l'escala i, sense dir un mot, me'l mostrà; amb els ulls vaig fer que sí.

Des d'aquell dia, *Blitz* hagué d'ésser bastonejat espesses vegades. Seguit, seguit, havien d'acudir a posar pau a les seves desavinences amb el ca del maquinista, perquè sinó aquelles baralles finien immancablement agafant el foxterrier a la pobre bestiola negra i rebatent-la, amb fortes espolsades, sobre la coberta.

Un dia, navegant entre Brindisi i Bari, l'animaló empaitat pel seu implacable enemic, davallà d'un salt l'escaleta de popa i va venir a refugiar-se al meu costat.

El vaig emparar i amoixar. Recordava les petites innocentes manetes que a Nàpols havien, també, amoixat aquell mateix pèl, i mentre el ca poc a poquet se calmava, vaig reveure—corprenedora evocació que amarava la meva ànima de melangia—el vestidet negre darrera el qual ell aquell dia va refugiar-se.

Blitz ens mirava com esbalaït. Mai més, però, no tornà a mossegar el que des d'aquell moment fou ja el seu company.

Viesti: una platja sorruda i desolada on m'havia arredossat esperant que s'anés en nom de Déu un ventarràs d'aquells que per tals paratges es congrien, es desfermen i es fonen en poques hores.

La màquina estava a pressió: tenia l'ordre de sens falta trobar-me l'endemà a les vuit a Ancona, i aquest retard m'amoïnava moltíssim.

Era tanmateix una bona avinentesa per enviar el bot a cercar aigua per a la màquina, on començava de mancar, i vaig aprofitar-la.

Els dos cans saltaren, també, al bot; era costum d'enviar-los a prendre els aires de terra sempre que fós possible.

El maquinista pujà a coberta per veure marxar el seu company

i no el perdé de vista fins que va desaparèixer, saltironant alegrement al costat del meu fox, per les àrides roques d'un turó sobre el qual s'alça rònc llogaret deixat de la mà de Déu i encara més de la dels homes. Després tornà al seu lloc, ombriu i silenciós, com sempre.

De temps que no deia mai una paraula; sols jo aconseguia reanimar-lo quan, prenent per excusa qualsevol petit incident del servei, intentava d'eixugar-li una mica la sang que veia regalimar-li del cor.

Aquell pobre home atùit, destroçat, amb les fibres de l'ànima esmicolades i el físic desfet era, tan sols, un autòmata de mirada buida i absent, que sufria encara la vida perquè la seva sang s'obstinava a circular i el seu cor aixafat continuava bategant.

Eran les tres i mitja: havíem de partir puntualment a les quatre, si volíem arribar sense retard. Tot estava a punt; la màquina batia amb sorda pulsació, l'àncora era ja a pico, però esguardant amb lullera de llarga vista veia el bot, fet ja el proveïment d'aigua, sempre immòbil, atracat a terra.

A la fi veig venir tres dels meus homes; en faltava un, i a l'entorn dels qui arribaven, *Blitz* saltava tot solet, sense el seu company.

Impacient i encuriósit segueixo mirant amb lullera quan d'un cop lladrucs, crits i corredisses desperten l'ensopit llogaret de la seva eterna i ensonyada calma.

Un escamot de gent, entre la qual s'albira clarament la blanca camisola d'un dels meus mariners, empaitava pel vell carreric que migparteix el poble, un punt negre que corre desesperadament cap als afores de la vileta, emprèn després la muntanyola que l'aixopluga i corrent sempre més enllà, més enllà, desapareix...

Són les quatre tocades. Faig donar una llarga pitada. En sentir-la, la blanca camisola s'atura en sec, dóna volta i amb mitja dotzena de llargues gambades és a la platja, parla acaloradament als qui l'esperaven i, finalment—lloat sia Déu!—s'embarca.

El maquinista que havia pujat a coberta per regular el tiratge de la xemeneia empallidí mortalment en veure arribar el bot, buit per a ell.

Trasbalsat va escoltar, esguardant amb punyenta expressió d'angúnia, adés els mariners adés a mi, la narració que amb ràpids mots trencats per la respiració encara esbufegant de l'agitada cursa,

li feia un d'ells, explicant-li com l'animalet fugí i com, a contracor, havia hagut de tornar abord sense ell, després d'inútil persecució, cridat pel toc de sirena.

I aquell infeliç solitari, aclaparat, tremolós, massegant convulsivament la vella i apedaçada brusa de màquina, em mirava fixe, fixe, demanant-me amb ulls enfebrats que reflectien tota la seva tràgica desolació, la mercé de no arrabassar-li l'únic que li restava en la vida. I m'ho demanava a mi! A mi, que era qui millor coneixia la seva immensa dolor!

Semblava dir-me, amb el seu posat tràgic i angoixós, que jo, precisament jo!, no tenia el dret d'assassinar-lo a sang freda sols per complir l'ordre d'arribar a Ancona a l'hora assenyalada.

Esperava jo que ell parlés, però restà silenciós. Ni tampoc, Déu meu!, feia falta: prou deien aquella mirada suplicant i aquella descomposta i lívida cara, l'ànsia, l'anhel que el turmentaven.

Li vaig assenyalar el bot. Aquest petit signe comportava per a mi una greu responsabilitat; per a ell era la vida.

S'embarcà d'un salt, agafà vigorosament els remes i bogà amb fúria cap a terra. D'un nou salt es llançà a la platja i corregué com un foll, turó amunt, turó avall, tan aviat per les pelades roques com entre càrritxs, esbarzers i mates, ara surt, ara s'amaga, fins que alluyant-se, alluyant-se el perdérem de vista.

Les sis! Sol post. Començava d'estar fonament preocupat; era ja impossible arribar a les vuit a Ancona.

Esguardat de cua d'ull pels meus mariners que, silenciosos, no es movien de llurs respectius llocs de maniobra, em passejava neguitós de proa a popa rumiant com sortiria del conflicte que jo mateix m'havia cercat amb la meva sentimental condescendència.

—Malament, malament va això!—em deia a mi mateix.

—Aquesta feta acabarà per donar-me un gros disgust, ho veig, ho veig—repetia mentalment a les set.

Un poc abans de les vuit—feia fosca negre—retornaren el bot, el maquinista i el ca.

Estava jo a la torreta de comandament i vaig fer semblant de traçar la ruta sobre la carta quan ell va venir a presentar-se. Tot seguit vaig donar l'ordre de pujar l'àncora i un minut després el torpediner es llançava dins la foscúria, cap al port de la seva destinació.

Corríem a tota màquina voltats de denses tenebres que no po-

dien esbargir ni l'esblaimada lluïssor del fanalet de la bussola, ni els tènues fils de llum que filtraven del departament de màquines.

Sol, solet seia jo a popa, abrigat amb gruixut capot.

A proa, el contramestre i el timoner.

Blitz, a la meva vora, dormia, i els batecs de l'hèlix li feien refregar, acompassadament i suament, les meves cames.

De prompte vaig veure venir cap a popa una ombra que avançava cercant qualcú, s'acostà poc a poc i, prop de mi, s'aturà. Era el maquinista; sens dubte volia parlar, dir-me alguna cosa, però de moment no pogué.

Fent un suprem esforç, mormolà a la fi amb veu ofegada:

—Permeteu, comandant?—i, altra volta, quedà silenciós.

Barbossejà dues o tres paraules sense sentit i, després d'una pausa, digué:

—Us en recordeu?... Nàpols... aquelles galetes... la meva porrissona filleta...

I tot seguit, sense prendre alè, sobreixint-li del cor:

—Que aquella santa animeta us beneixi!...

Corrent cap a proa, desaparegué, fonent-se en la foscor que ens voltava...

“En recordar-li l'absoluta necessitat que sien sempre puntualment i exactament obeïdes les ordres que tingui V. S. rebudes, li prec vulgui justificar el retard de quatre hores amb què el torpediner que V. S. comanda va arribar a Ancona...”

Fragment d'una lletra oficial que pocs dies després, rebia jo del cap de la meva esquadreta...

I ara, anau-li a respondre que es tractava d'un ca!

GUIDO MILANESI

M. F. I G. TRAD.

HORABAIXA

(Del llibre de poemes *De l'Alba al Migdia*, a punt de sortir).

PLAU-ME les nits d'estiu, en llarg sojorn,
asseure'm al pedrís de casa mia,
on mon vell pare es seia cada dia
al pes de tants de somnis sens retorn.

Callen totes les coses a l'entorn;
nua i sens vels, la nit mostra's més pia,
i els grills semblen resar la lletania
del resignat sofrir de cada jorn.

Del sant treball del dia és la treva;
las, el cos se resseu, mes el cor, lliure,
revé amb l'espera del demà insegur.

I una estrelleta d'or —potser la meva—
aguaita a la muntanya amb dolç somriure
i ablaneix poc a poc nostre pa dur...

GUILLEM COLOM

MATEU OBRADOR BENNÀSSER

(ESBÓS BIOGRÀFIC)

(Continuació)

Els Jocs Florals, restaurats l'any 1859 pel Mestre Milà i Fontanals, Víctor Balaguer, Rubió, Amer, Pons i Gallarza, amb tan bon padrinatge, anaven passant el període heroic de llur infantesa, escalfats per la trilogia ideal de Fe, Pàtria, Amor. Els poetes renovellaven anualment aquests temes en tots els tons i formes possibles. N'Obrador conegué també la pruija floualesca i en els de 1871 atenyia el segon accèssit al premi que la Diputació Provincial de Balears havia ofert. El treball premiat resultava ésser un "Romanç de la Conquesta de Mallorca", garrida composició que estotja un fort regust de crònica, d'on arrencà, com d'una pedrera inesgotable, els materials més preuats. Vejau-ne a guisa d'escapuló, els primers versos:

De Salou en lo port ample
gran estol s'ha apareylat,
car lo Senyor Rey en Jacme
a Maylorcha vol anar.
Sagrament n'han fet sos nobles
e be que lo compliran,
d'anar tots a la conquesta,
pel jove Rey capdellats...
E's parla sols del viatge,
e los carrers plens estan
de la gent que s'apareyla
de tot ço qu'obs li serà.
E cusen beyles senyeres
les fembres de la ciutat
que duran a la victoria
a sos marits e germans..." (1)

(1) Aquest romanç dedicat a En Nicolau de Cotoner portava el lema "¡A Malorcha! tan bon dia!"

Enllepolit degué romandre el jove "aprenent de poeta" amb aquesta joia obtenguda en ocasió tan solemnia, per un dels mitjans més segurs i dreturers per ésser exalçat damunt la multitud anònima. Aleshores, els somnis juvenívols, que tot ho tenyeixen de colors rosats, devien obrir-li als seus ulls, freturosos d'altures lluminoses, les portes de la glòria, i eixir fora els immortals, que hi sojornen, per tal d'acullir-lo festosament i nomenar-lo habitador gloriós d'aquell estatge venturós. Els Jocs Florals de l'any vinent li somriurien amb prometenses afalagadores, que molt sovint no són més que boires fonedisses. De segur agüaria l'enginy tot cercant un tema que li permetés lluir la galania d'estil i la frescor de la inspiració, i que fes que el Jurat li atorgués un altre premi, que vengués a consolidar, una volta més, el seu nom. Mes ¡ai! que els falls d'aquells certamens són desiara capriciosos i esbuquen els castells que les il·lusions alçaren. Posava fi a una lletra que N'Obrador endreçava, data 12 març (1872), a En Milà dient-li: "¿Vol que abans d'acabar lo mes li envii una composició que he feta pels Jocs Florals, i, si troba vostè que ella ho mereix, la donarà al secretari, En Coroleu, perquè entri en lo certamen?" Una setmana després la hi enviava, però, ensems, adjuntava-li el seu propi judici: "Com és molt natural, no esper res d'ella. I ho dic en veritat; perquè, encara que só ben jove, la passió no em torba lo seny, i conec que la poesia esta té un defecte comú a les de la major part de poetes primerencs, qual és molta paraula i pocs pensaments, i lo que li falta es *vertere stilum sæpe*, com deia el bo de Quintilià, que sabia molt d'aixó. Per aquesta vegada no m'ha sortit tal com volia: veig los defectes i no els sé remeiar. Què hi farem?..." Els presentiments tengueren realitat; la que es llegeix en el nombre de les rebudes amb el títol de *Santueri*, evocadora del poble nadiu, romanía sense els llorers desitjats. (1)

a Malorcha" El Jurat en el fall diu que "l'autor demostra una bella coneixença de les cròniques i del nostre antic parlar, així com talent poètic per la part descriptiva en especial."

Aquest any la sort afavorí els nostres poetes: El primer accésit a la Flor natural el guanyava En Ramon Picó i Campamar per "Sospirs"; el segon En B. Ferrà per la "Rondalla dels tres hostes".

La Viola d'or, En Tomàs Forteza, per la "Llegenda de Sant Segismon", i també el premi extraordinari de la Diputació de Balears per la poesia "Lo Comte d'Ampúries". En Pere d'A. Penya obtenia el primer accésit per "N'Alí de la Palomera" i N'Obrador el segon. Mossèn Tarongí dos accésits per les odes a "Sóller" i "A la Llotja de Palma."

En Josep Martí Folguera era guanyador de la "Medalla de Plata" premi ofert per alguns mallorquins "Aimadors de la Llengua pàtria" per la poesia "La Cova d'Artà."

(1) Nicolau d'Olwer no encerta quan diu que N'Obrador fou llorejat també aquest any. Solament En Pere d'A. Penya atenyia el primer accésit a l'Englantina per la seva poesia "La naixença d'En Jacme 1er d'Aragó". -Lema "Bé fan. Serà com a Déu plaurà".

Aleshores l'activitat de N'Obrador era ben intensa. La seva ànima, presa d'una inquietud somniadora es multiplicava en agosarades empreses s'obria com una flor als raigs del sol. El seu talent s'assaonava i la seva juventut apuntava esperances futures, puix l'encobeïen uns prestigis tan alts com En Pons i En Milà. Sota la inspiració del primer és molt possible que N'Obrador fundàs "La Revista Balear de Literatura, Ciencias y Artes" el primer nombre de la qual aparequé el 15 de gener de 1872, estampat a ca'n Felip Guasp, amb setze planes de text. L'aparició coincidia amb grans esdeveniments polítics. Les passions estaven inflamades per la lluita. Així ho proclamaven just els noms de la vintena de títols, roents de bèl·lic furor, corresponents a altres setmanaris, diaris o revistes mensuals: "La Charanga", "La Trompeta de la Revolución", "La Honda Carlista", "El Diablo Tonto", "El Liberal Desengañado", i altres. "La Revista Balear" venia a ésser, en mig d'aquest trull, un oasi de pau, on els esperits enlairats podien donar a pler culte a la ciència i a l'art. Semblava que els seus redactors, deixant el bogiot de la gran Babilònia, s'arreceraven al desert, com els antics profetes, per sentir millor la veu de la Pàtria i cercar el mitjans de millor enaltir-la. Diria's que la missió de "La Revista" era renovellar el noble intent dels meritíssims fundadors de "La Palma". Per als seus redactors tenia importància capdal el desvetlament de la nostra ànima; el refluoriment a la illa d'una cultura nostrada. Els aires renovadors de Catalunya, que portaven els ecos, febles encara, del "Gayter del Llobregat" eren arribats a Mallorca on trobaven despertes algunes ànimes selectes, qui coneixent la transcendència del moment, endevinaren la possibilitat d'una renaixença literària, capaç d'iniciar un corrent paral·lel que ens venia del Principat. "La Palma" restava com un vigorós exemple per imitar, com l'"Oda" superba d'Aribau, que es destria en les llunyanies de la nostra història literària, isoladament, però amb les proporcions grandioses d'un monument megalític. "La Revista Balear" fundada per N'Obrador, trenta dos anys més tard, venia a donar realitat de bell nou a aquell impuls passat, però aquesta vegada, sortadament, amb continuïtat fecondíssima. Des de la desaparició de "La Palma" la premsa deixà d'ésser el vehicle predilecte dels nostres escriptors, qui enmudiren, com si un esglai milenari els hagués tancat la boca i, tot eixugant la ploma, les produccions forasteres nodrien gairebé tota la premsa. "La Revista" omplia un buit dins la tradició literària de Mallorca que aconhortava l'enyorança de millors temps sentida per molts. La

“Introducció-prospecte” porta la signatura P., sota la qual hi llegim el nom d’En Pons i Gallarza. ¿Voleu saber els anhels i les aspiracions que mogueren a N’Obrador i En Pons, a treure a llum “La Revista”? L’autor dels quatre mots de presentació prou les manifestarà. “Volem els balears, com desitja tot poble amador de la seva vida peculiar, veure’ns dibuixats dins el mirall màgic de nostra literatura, escoltar nostres cançons provincianes, recordar nostres monuments històrics, conèixer nostres boscatges i els paisatges de nostres valls. La ciència, la poesia, la crítica, l’art, tot ho volem empremtat amb el segell de la terra, perquè sols així parla fonament a nostre cor i, esperonant l’interès, desvetla l’ànima adormida per l’ambient de somnolència que nos volta. Els talents que honoren Europa ens meravellen; però nos agraden més els joves de geni que ja aguaiten a la nostra terra: aquests nos enlairen: aquells nos entenebreixen... Esquivant el dret de jutjar les situacions polítiques contemporànies, defugint de bregues religioses, podrem demanar i atényer el concurs de totes les intelligències i fer amistat amb els cercles més incompatibles. Respectant tots els assaigs fets amb amor desinteressat al bé i a la bellesa, no creim trobar-nos mesclats amb els setmanaris bellicosos, que eriçats de sagetes, tiren, feren i desapareixen. Venim afanyosos de servir els interessos insulars en tots els ordres i d’encendre la flamarada sagrada d’estimació a la terra que, en abrandar-se, s’emporta i purifica els carbons fumejants de les civils discòrdies”. (1) Fins aquí el bellíssim manifest qui devenia, ensems que un crit de resurrecció espiritual, llançat al front de la Pàtria, una branca de llorer que es vinclava i anuncia pau i concòrdia, damunt les testes que cada dia s’inflamaven al frec cantellut dels idearis amb extrema virulència.

ANTONI PONS

(Continuarà)

(1) Aquest mateix esperit localista i patriòtic contagiava saludablement els redactors del degà de la premsa mallorquina, “El Diario de Palma”, qui en el número del 5 de novembre de 1873 també s’expressaven amb les següents paraules: “Amadors nosaltres de tot ço que pertany a nostra illa daurada procurarem fixar sovint nostre esment en els objectes notables que tenim: puix no consideram lícit a un periòdic la finalitat del qual és fomentar el patriotisme local, preferir solament les qüestions públiques de la localitat, oblidant d’esmentar les belleses naturals i artístiques, les costums i la història. Desitjam que tot lo de Mallorca sia ben conegut dels mallorquins i ensems donar entendre als forasters que en mig de la mar hi ha unes roques que per llur bellesa foren anomenades “Perles del Mediterrani.”

PASQUA

A EN MANUEL ANDREU

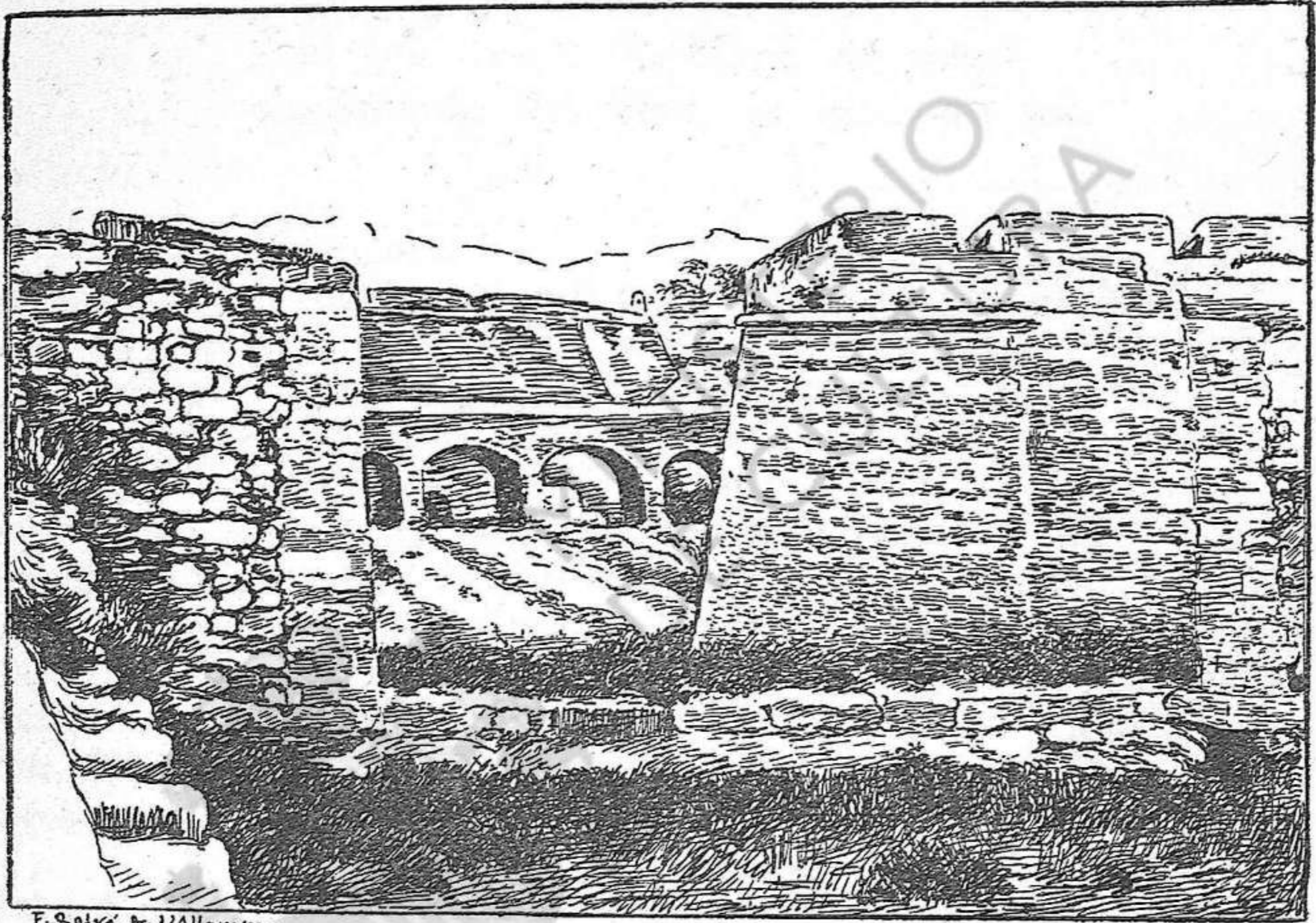
ELS rosers de mon jardí
avui tots han fet florida,
cada branca s'és guarnida
de l'olor més exquisida
i una flor com un rubí.
Els rosers de mon jardí
avui tots han fet florida.

Al matí, quan m'he aixecat,
oronella fugitiva
de ma finestra ha volat
piulejadora i aspriva;
Alleluia! li he cridat,
i ha respost la cançó viva
dels gorrions al teulat.

L'aire és teb; dins mi reviu
tota una joia llunyana.
*Formigues sortiu del niu
que el Bon Jesuset ja és viu.*
S'ou la primera campana.
El sol lluu com a l'estiu.
L'aranya son fil debana.

A. VILLALONGA

DE LA CIUTAT VELLA

F. Salvà de L'Alapasse.

ANTIGA MURADA I PONT DE LA PORTA DEL CAMP

MADRIGAL

AQUEST dematí el cel estava tan lluentament estès—mirall i sostre del món—que la llum era més clara i pura que en tots els dies de l'estiu, com si per primera vegada Déu hagués creat el sol, el mar i els ulls que ens ha donat per mirar les belleses de la Naturalesa. No sabia ben bé d'on neixia aquesta joia meva. Joia concreta, ben definida, com un patrimoni que podem comptar o com el blanc retallat de la vela que somnia la seva pau i amplitud d'horitzó en el vent aturat de la ratlla blava del mar.

Ni tampoc volia explicar-me aquest benaurat delit. Ja era prou sentir-lo tan net i tan humà. Sense que pogués recordar exactament les paraules, pensava en un vers d'Horaci: no us podria dir ara quin vers o si més aviat no era la vaga emoció d'un record líric d'Horaci.

De sobte, com si tota aquesta netedat del cel, de la llum i del meu cor fos una realitat humana vaig veure que caminava per la vora del mar, gairebé mullant-se els peus amb l'aigua, —com la noia de la cançó de Lope de Vega—, una dona jove, tota vestida de blanc. Anava tota sola, lleugera, i l'aire i la llum la condecoraven amb una rialla de brillants de mar. Tot i essent tan esplendent, els ulls no us feien pampallugues si us la miraveu; ans us romania una dolcesa que us acariciava el front, com la suau gràcia d'una mà ben estimada.

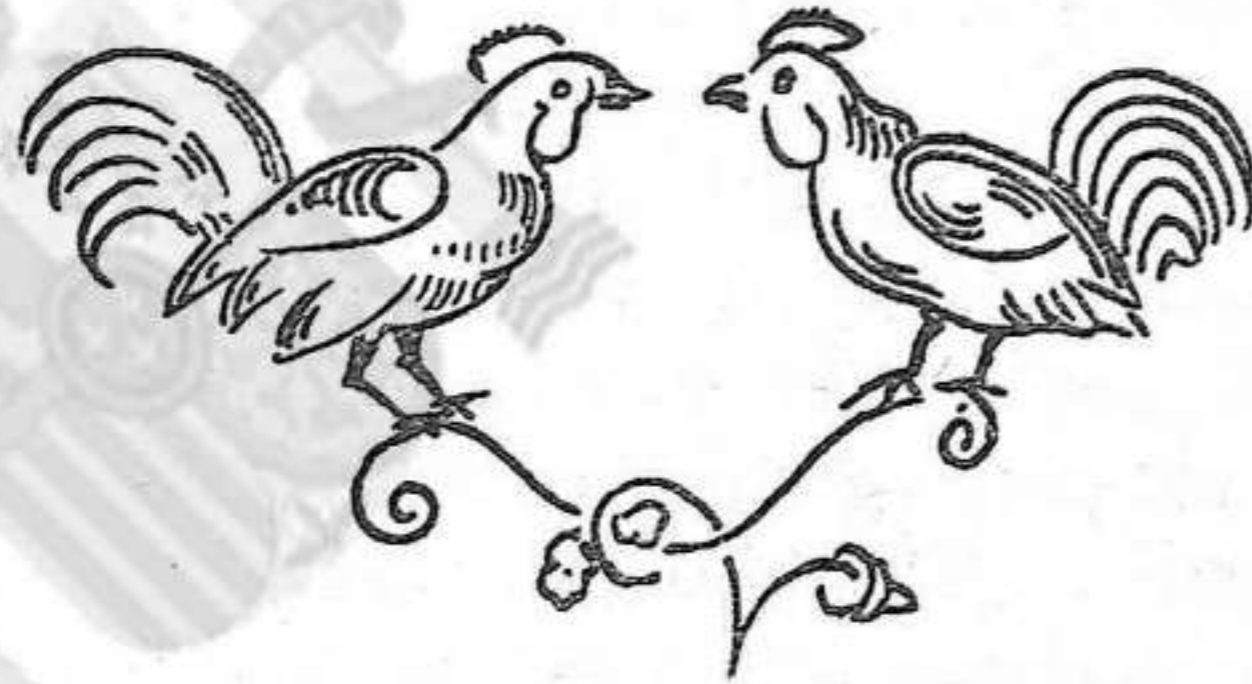
I aleshores, jo, que ja feia molt de temps que no escrivia cap vers, vaig intentar de fer aquest madrigal, que sols ara us dic com una confidència:

Quina tendresa de llum
a l'ona dóna la teva rialla!

Els teus ulls,
—mar i cel—
s'omplen de diamants
que el matí enlaira i espurneja.

I el teu vestit de blanc de neu
s'acomiada del vent, ja blau de sol.

JOAN CHABAS

BARTOMEU AMENGUAL I ANDREU

SENSE voler cercar-ne les causes, el fet és que en els nostres dies patim, per dir-ho així, una contagiosa febre d'homenatges, contra la qual és ben natural certa instintiva prevenció. Confés que jo la tenc aquesta prevenció, encara que crec sincerament que l'homenatge és una fórmula insubstituïble per exterioritzar l'admiració col·lectiva vers una determinada persona, o un mitjà per revisar l'obra d'un personatge o la transcendència d'un fet històric, quan es fa amb motiu d'un aniversari. Moltes, però, d'una i altra casta de celebracions solemnes, es fan avui en dia sense que el públic arribi a adonar-se'n de quin sia els motius que les justifiquen. Altres, malgrat de venir auriolades de molta pompa exterior i carregades d'abundant retòrica, com flors fora de temps o cultivades massa artificialment, no arriben a donar fruit, ni tan sols a interessar la gent que amb indiferència les contempla de lluny.

No és d'aquests homenatges immotivats o estèrils el que fa poc la nostra volguda ciutat de Felanitx—sortint de la grisor que massa sovint l'embolcalla—reté a Bartomeu Amengual declarant-lo Fill Il·lustre. Poques vegades com en l'acte solemne celebrat amb tal motiu s'haurà establert millor el necessari corrent de comprensió i simpatia dels que hi prengueren part, del públic que hi assistí, vers la personalitat que es tractava d'honrar, amb tot i ésser la de N'Amengual poc brillant, en el sentit que ordinàriament es dona a aquesta paraula; perquè home d'una austeritat exemplar, les diverses activitats d'aquest felanitxer no culminen en cap moment enlluernador dels que més fàcilment ceguen les multituds, sinó que aquelles es reparteixen en un afany constant de tots els dies i de totes les hores, que és a la llarga, més eficaç.

Per una honra immerescuda, però que m'afalagà molt, vaig haver de llegir a la sessió en la que es proclamà el nou fill il·lustre que tengué lloc a l'Ajuntament de Felanitx, les notes biogràfiques de N'Amengual, escrites per un amic estimadíssim, en Fèlix Escalas;

i aquesta circumstància em permeté que, més especialment, pogués adonar-me de la fonda emoció dels concurrents, de la seva compenetració amb l'homenatge, ja que durant una hora seguida que durà aquella lectura, l'atenció no demancà gens i els bells paràgrafs escrits per N'Escalas amb una serenitat de judici i un estil literari i un bon gust insuperables, caigueren damunt l'auditori com cau la pluja fecunda damunt la terra llaurada en el bell temps autumnal de la sembra.

L'objecte d'aquestes retxes no és fer una semblança de N'Amengual. No sabria, ni es podria afegir un detall més a la feta per N'Escalas. Repasem, doncs, les notes biogràfiques degudes a aquest, sols per treure d'elles els principals caires de la personalitat biografiada a fi que quedin consignats en les pàgines d'aquesta revista—eco de tot valor mallorquí—tot i fent del quadre original d'aquelles notes una reduïda reproducció que, pel fet d'ésser-ho, no pot tenir el colorit ni tots els matissos de l'obra reproduïda.

La formació intel·lectual de N'Amengual tengué que lluitar, des de la infància, amb tota casta d'obstacles, valent-se de la única arma de la seva poderosa voluntat. Als tretze anys i mig sortí sol de Felanitx resolt a emprendre aquesta lluita i se n'anà a Ciutat, on entrà d'aprenent a la farmàcia Frau, de la qual passà més tard com a practicant a la tan coneguda d'En Fiol, on es celebrava una curiosa i heterogènia tertúlia que pot dir-se el va iniciar en el món de la intel·ligència. Ingressà a l'Institut Balear “i allà tingué el seu primer contacte amb un agut i certer instint pedagògic: el de l'insigne professor i exquisit poeta En Josep Lluís Pons i Gallarza, que féu d'ell un excellent alumne, invocant per conseguir-ho allò que sempre ha exercit damunt la seva voluntat major imperi: el compliment del deure.” Acabà el batxillerat entre algunes vicissituds—com el servei militar—i conseguint matrícules d'honor; i més tard, quan ja es distingia com a periodista, la carrera de Dret, la qual exercí durant breu temps.

N'Enric Alzamora fou qui descobrí N'Amengual periodista, darrera unes cròniques publicades en “El Felanigense”. Ell el portà a “La Almudaina” i més tard el presentà a Sánchez Ortíz, director de “La Vanguardia.” D'aquest diari passà, quan ja tenia una positiva personalitat pròpia al *Brusi*, vora l'afectuosa amistat d'En Mañé i Flaquer, al qual professava respecte i veneració. Entre els diaris anomenats s'ha repartida finalment l'activitat periodística de N'Amengual. “Prodigio de tenacidad y aplicación,—diu Miquel dels Sants

Oliver en "La Literatura en Mallorca"—Bartolomé Amengual llevó al periodismo su honradez de campesino mallorquín, su terquedad de trabajador infatigable y un equilibrio y buen sentido poco comunes. Desde los más sencillos trabajos de información fué ascendiendo en sus correspondencias a "La Almudaina", hasta los temas y la autoridad de un verdadero publicista. Durante más de diez años ha sido el medio de relación entre las letras de Mallorca y las de Cataluña, entre el espíritu insular y el continental". Ell va aportar al periodisme i va escampar arreu idees noves, ben madurades, filles d'un esperit extraordinàriament observador, com les desenrotllades en les seves fructíferes campanyes sobre la indústria dels forasters, recollides l'any 1903 en un follet prologat per Joan Alcover, qui diu de N'Amengual, entre altres coses justíssimes, que està dotat com pocs del sentit de tot el que és útil, cosa que és realment encara una de les notes que el segueixen caracteritzant. L'estil literari dels seus articles, cròniques i correspondències és sempre clar com les seves idees. Amb un lèxic correctíssim, seguint les seves aficions literàries tradueix la novel·la "Quo Vadis?" i posa en la tasca tota la seva atenció, sempre exigent amb ell mateix. Oliver, Amengual, Alomar, Alzamora, Noguera, dins ordres diversos, com en altres Alcover, Costa i Llobera i el Bisbe Campins—diu Fèlix Escalas amb aguda observació—han estat els principals creadors de la Mallorca nova.

Una idea matriu, ben fonamentada, presideix els articles escrits en diferents èpoques, apareguts en distints diaris, tractant assumptes variats que N'Amengual agrupà en el llibre "El optimismo que debemos tener", publicat l'any 1924, en el qual resumeix el seu pensament després de desenrotllar temes tan interessants com els que es refereixen a l'administració local, la colonització, l'ordinació de la Finança pública, la cultura com a fonament del progrés, etc.

Però l'obra magna de N'Amengual, a la que ha consagrat els seus majors entusiasmes i energies és la de la reorganització o de la completa organització, de la Cambra de Comerç de Barcelona, de la qual va ésser nomenat secretari fa més de vint-i-cinc anys. Amb aquesta obra ha demostrat—diu el seu biografiador amb tota exactitud—no ésser el que molts suposen que són tots els que trascendeixen a literatura: uns illusos o teoritzants. Quan N'Amengual entrà a la Cambra com una novetat perillosa, installada aquella corporació a un piset de lloguer, no complia, ni podia complir, cap dels seus fins per falta de mitjans: era, senzillament qualche cosa

inútil i gairebé ridícula. El prestigi actual de la Cambra, convertida avui en una de les primeres, sinó la primera, de les entitats econòmiques del Regne, és de tothom conegut; continuadora de les glòries tradicions mercantils catalanes, està installada esplèndidament a la Llotja del Mar; disposa d'una nodrida i magnífica Biblioteca especialitzada en matèries econòmiques i mercantils; té un excel·lent Servei Comercial; edita un Butlletí mensual i publica voluminoses Memòries, amb dades, estadístiques, gràfics, etc. Un ambient de consideració i simpatia l'enrevolta i la seva eficàcia dins els interessos que representa és filla, principalment, del talent organitzador del seu secretari. Aquest publicà, després d'un estudi i una investigació seriosos, el llibre "Organización Corporativa Oficial de los Comerciantes e Industriales" que serví de base al Ministre del ram per la llei de 1911 que dóna l'actual organització a les Cambres de Comerç, Indústria i Navegació del Regne.

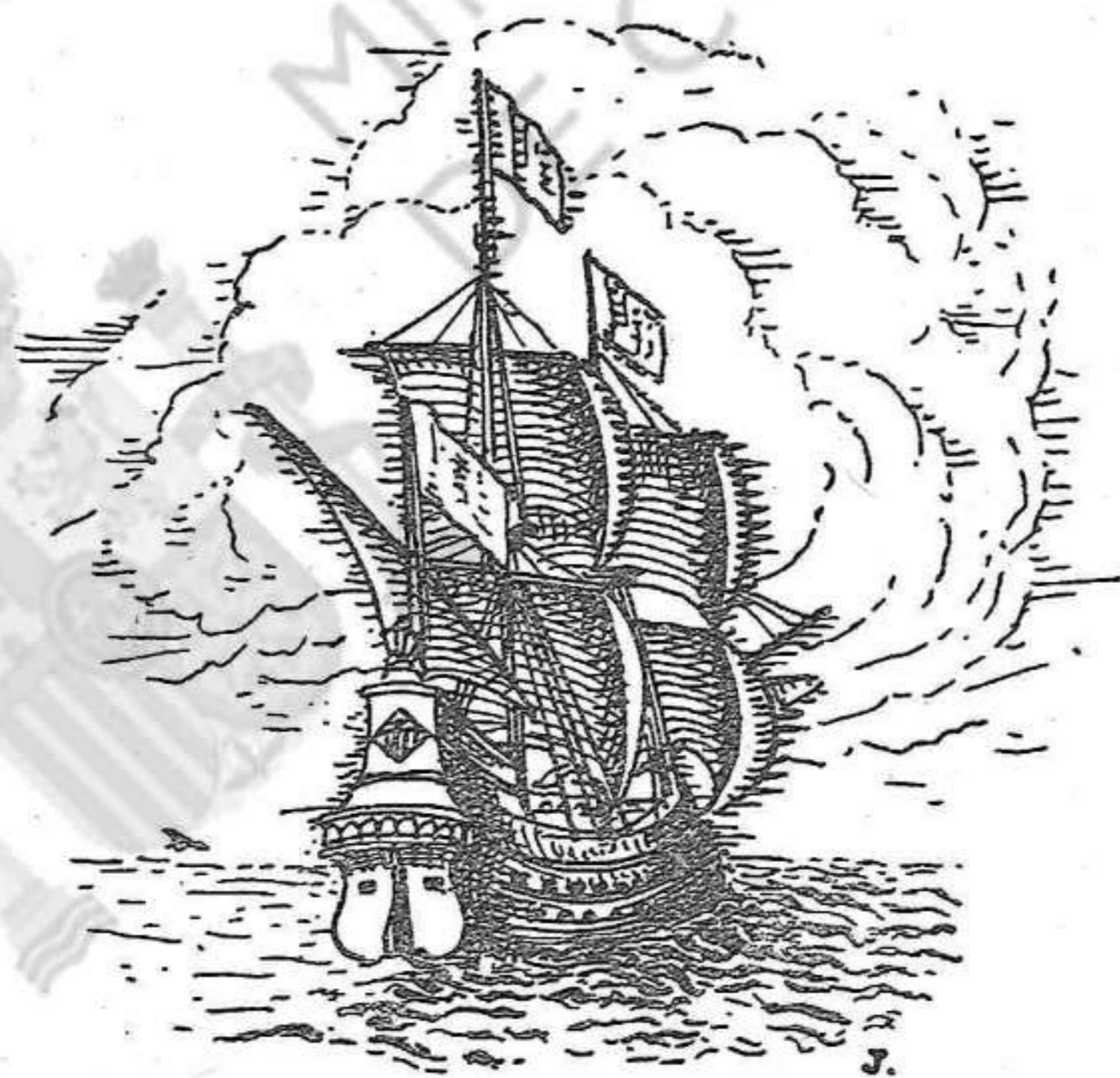
Ens manca espai per seguir resumint les pàgines que dedica N'Escalas als variats treballs de N'Amengual, economista i Secretari de la Cambra de Barcelona, tals com l'informe sobre d'arbitratge internacional en qüestions de comerç, de gran sentit pràctic, dintre la qual intervé en tot amb la major competència. No vull deixar, però de senyalar els seus esforços per aixecar el nivell cultural de les classes mercantils, dels quals és bella mostra el VIIIe Curs Internacional d'Expansió Comercial, per ell dirigit i al qual assistiren gran nombre de professors, fins de les més llunyanes terres, que hagueren de deixar les pacífiques tasques del Curs per agafar les armes, ja que a la darrera setmana de la seva celebració els sorprengué, en violent contrast, el començament de la guerra europea. El notable llibre, fruit d'aqueix Curs, fou prologat per N'Amengual amb tota l'amargor de qui veu malaguanyada l'obra que havia de servir de basament per una gran campanya cultural, però també amb tot l'optimisme sà del qui confia amb l'aurora de la pau que ha de permetre una vigorosa col·laboració entre els homes nobles i generosos.

Com es veu, no falten mèrits a Bartomeu Amengual per l'homenatge que amb motiu de les seves noces d'argent amb la Cambra de Comerç de Barcelona, li reté aquesta i la immensa majoria de les del Regne; a aquell homenatge s'afegeix, ara, el de la declaració solemne de fill il·lustre que ha celebrat el seu poble nadiu, on compta amb fraternals amistats i admiradors sincers que mai no l'han oblidat, ni l'han perdut de vista. Bé ha fet Felanitx d'honrar així

el seu fill, aquell que, quan era encara un infant, sortí de l'horitzó familiar, endevinant-ne d'altres, par anar a córrer món com els jovenets herois de les nostres velles rondalles.

Fondos records ha desvetlat dins de mi aquest homenatge, al calor d'una respectuosa amistat que comença amb les primeres clars de la vida, d'una albada ja llunyana!

DAMIÀ VIDAL

EFEMÈRIDES MALLORQUINES

MARÇ DE 1230

JAUME I, per la força de les armes, havia conquerit la Illa de Mallorca. Mancava que, per la força de les lleis, bastís el regne. I així com el regne era nou, noves foren les seves lleis i abundoses de saviesa i prudència.

“Meravellosa és la personalitat de l'alt En Jaume com a conqueridor, però és encara més gran i respectable per nosaltres, fills de Mallorca, quan l'admiram com a legislador” (1). “La Carta de Franquesa” (2), fonament de tots els nostres drets, apunta el seu naixement en dues concessions o pactes anteriors: l'acta de 23 de desembre de 1228, i la de 28 d'agost de 1229. La primera és la signada a les Corts de Barcelona que estableix les condicions i drets de la conquesta futura; la segona és digna de recordar per la “major amplitud que es dona a la facultat d'adquirir terres als participants en la creuada: abans solament atorgada als naturals i vassalls del Rei i dels senyors de mainada, ara estesa a tots els homes del món qui anassen a dita guerra: *Omnes homines de terra nostra ET ALIUNDE venientes.*” (3).

Altres documents hi ha, encara més primerencs, d'escàs interès foral, com són, tractats de pau, determinacions de jurisdicció eclesiàstica, etc. “Però el registre de nostres furs, la compilació de franqueses i privilegis, d'ordinacions, capítols de Corts, cartes reials i pregons: tot el que podríem nomenar nostre *Corpus Juris*, del qual és dret supletori el de Catalunya, i per deficiència d'aquest el dret romà, segons disposà i manà Jaume II, començà amb la fulla esplendent de la Carta de Franquesa atorgada pel Conqueridor als

(1) Benet Pons Fàbregues.—“La Carta de Franquesa”.—“Estudi crític presentat al primer Congrés d'Història de la Corona d'Aragó”.—Palma-1917.

(2) E. K. Aguiló—“Bolletí de la Societat Arqueològica Lulliana”.—Palma, març de 1893.

(3) Benet Pons Fàbregues.—“La Carta de Franquesa”.

pobladors de Mallorca, quan encara no dominava més que la Ciutat i el pla sotmès voluntàriament al prestigi de les armes dels nous dominadors.” (1).

Semblava natural que en la Carta de Franquesa atorgada als habitants de Mallorca per Jaume I, dada a la Ciutat de Palma el primer dia de març de l'any 1230, s'hagués de perpetuar tot allò que de bo i de dolent tenia encarnat el poble dominador; que tots aquells drets de la noblesa, els furs de la baronia, haguessen de donar-se intactes en el nou regne; que tots els estaments i braços conservassen aquelles lleis i hàbits que els havien fet forts en la conquesta de la Illa. Però, no. La Carta de Franquesa és una revelació de dret nou. Sembla que amb ella, Jaume I vulgui enfonsar, per sempre més, la injustícia i desproporció dels vells furs. “¿És que davall d'aquest cel blau i a la vora d'aquest mar de llum, es sent més fonda l'ànsia de llibertat?” (2). “Sia com sia—continua l'autor citat—és fet remarcable que Jaume I en la seva Carta de Franquesa, concedida als pobladors de Mallorca, dos mesos després de la presa de la Ciutat, constitueix el nou Regne sobre una base d'igualtat tan inesperada, que bé li escau el dictat de Rei democràtic que li donarien en el segle XX; sense que cap dels cronistes d'aquell temps, ni els mateixos comentaris del Monarca, donguin entenent que hi hagués cap mena de protesta; quasi bé sembla que ni se n'adonen d'aquell meravellós esperit de justícia, de democràcia i de llibertat.” “Cap diferència entre els braços de la nova Ciutat, cap distinció entre els estaments: persones eclesiàstiques, prohoms, militars, nobles, menestrals i mercaders tots són iguals, per tots fou escrita la Carta de Franquesa.”

El Regne de Mallorca, per la gràcia de Jaume I, és un dels primers Estats on es gosa de llibertat i d'igualtat entre les gents: auguri i porta de les legislacions posteriors amb tanta sang signades. I això que la Carta de Franquesa es concedeix dos mesos després de la presa de la Ciutat, quan encara la serra i part del pla de la Illa, resta en mans dels moros, la qual cosa fa pensar si el Conqueridor la tenia meditada de temps enrera, i havia somniat qualche vegada, en un bell regne il·lusori, voltat de mar, en el que terres i lleis fossen, per un igual, meravelles de novetat.

Trenta set capítols són els que integren la Carta de Franquesa, i

(1) Benet Pons Fàbregues.—“La Carta de Franquesa”.

(2) Ibid.

Ibid.

sentim que en un estudi reduït com el que escau a les planes d'aquesta revista, no es puguin comentar com es mereixen per la seva importància, i com seria el nostre goig per l'amor que els tenim. Però, el lector que s'interessi per aquestes lleis, pot amb tota facilitat veure-les traduïdes al bell catalanesc en les obres citades.

Els habitants de Mallorca professaren gran veneració a la Carta de Franquesa, com si fos una cosa sagrada, i malgrat això fou el seu propi autor el qui primer trencà el seu contingut en la part referent al Capítol XXXVII, "davant el perill de la pública tranquil·litat—diu el mateix Pons i Fàbregues—pel caràcter turbulent i mudable del nou comte d'Urgell, l'infant En Pere, hereu de la seva muller Aurembiaix, li proposà el rei, essent acceptada l'oferta, baratar el senyoriu vitalici de Mallorca amb el domini perpetu del comtat." "Mes tal volta perquè aquest trencament no es pogués allegar com a revocació, sis mesos després del canvi, essent a la mateixa ciutat de Lleida, confirmà el rei En Jaume totes les franqueses que tenia concedides a Mallorca, i encara les estengué a les Illes de Menorca i d'Eivissa que no eren més que objectius de futures empreses."

Reintegrat novament Jaume I en el domini de Mallorca, confirma els nostres furs el dia 2 d'agost de 1256 a València i el 21 del mateix mes i any el príncep son fill, En Jaume, jurà solemnement els furs, llibertats, privilegis i franqueses del seu futur regne.

Altra volta Jaume I, a Alcanyís, el 8 de febrer de 1257, confirma la Carta i hi afegeix tres capítols més, fa que la juri el príncep hereu de Catalunya qui fou rei d'Aragó amb el nom de Pere III el Gran, II de Catalunya.

Mort Jaume I i en ésser coronat Jaume II, rei de Mallorca, aquest torna a confirmar, concedir i jurar les Franqueses, el dia 16 de setembre de 1276, com igualment ho féu Alfons II de Catalunya, III d'Aragó, el 5 de gener de 1286.

Jaume II atorgà el 30 de gener de 1299 altres concessions de llibertats i privilegis, reformà i corregí bona part de la Carta, en el sentit de modernitzar-la més encara dins un clarividient esperit de justícia, sustentat en les més fondes teories del dret, de la política i de la sociologia.

"Però,—segueix dient Pons i Fàbregues—tan bones intencions no foren suficients per fer popular la reforma que sols durà el temps de la segona etapa del regnat de Jaume II. Els savis en dret admi-

rarien el sentit de rectitud, l'amor al poble, el desig de justícia que inspirà el fill del rei Conqueridor: però els descendents dels qui ajudaren a la redempció de la Illa, dels qui compartiren amb l'alt En Jaume els perills de mort per mar i terra, dels qui reberen com un do verament reial la Carta de Franquesa on l'esperit d'ampla i cordial compenetració del rei i la host, de magnats i sotmesos no pot trobar més adequada forma, no acceptaren la profanació que el fill s'atrevis a posar mà en l'obra santa del seu pare."

Mort Jaume II el dia 28 de maig de 1311, fou coronat amb gran cerimònia a la nostra Catedral el seu fill Sanxo, i el nou monarca jurà les Franqueses, tal i com les havia atorgades el seu avi Jaume el Conqueridor, i revocà les alteracions del seu pare. I d'igual manera ho jurà també a la mort de Sanxo, el seu germà Felip, encarregat de la tutoria de Jaume III, que sols tenia nou anys aleshores.

Unida ja Mallorca a la Corona d'Aragó per Pere el Cerimoniós III de Catalunya i IV d'Aragó, es conservà encara la Carta de Franquesa i amb les modificacions i alteracions del temps vengué a morir quan el segle XIX s'aixecà revolucionàriament triomfant del passat.

I ara, per acabar, deixau-me repetir les paraules finals de Pons i Fàbregues: "Avui encara, passats set segles, quan obrim el Còdex sumptuós que per ordre dels Jurats escrigué en Romeu des Poal, i fixam els ulls en la primera plana del text, on comença per aquest diploma dictat quan encara la terra tremolava per l'estrèpit dels combats, i retronaven els crits de triomf i els gemecs d'angúnia, que es confonien amb els luctuosos espants de la pesta que desolà la victòria, sent un hom renéixer l'admiració més fonda per aquells herois de la nostra raça, per l'alt En Jaume d'Aragó, de Mallorca, de València, de Catalunya, de Montpeller, al cap de tots ells, que després d'arrencar la pàtria de mans dels opressors, sabé dotar-la de lleis tan exemplars, que constitueixen la rel de la seva vital personalitat."

RAMON DE MALLORCA

E L S L L I B R E S

JORDI DES RECÓ (MN. ANTONI M.ª ALCOVER).—*Aplech de Rondalles Mallorquines*.—Tom X.—Palma de Mallorca.—184 pp.

Seguint la seva tasca pacient de recerca i recopilació de les rondalles que, de boca en boca, ha anat perpetuant la tradició de la nostra pagesia, Mn. Antoni M.ª Alcover acaba de publicar el tom X del seu Aplec, del qual n'ha enviat un exemplar, amb afectuosa dedicatòria, al Director de LA NOSTRA TERRA.

Això ens dona ocasió de parlar novament de la tasca de Mn. Alcover que més adhesions ha aplegat i que ha merescut judici més unànim de tothom.

I aquesta tasca és la de recopilació de rondalles que va emprendre fa anys i que és el basament de tota la seva obra posterior.

Moltes són les coses que ens separen de Mn. Alcover (creim interpretar en dir-ho el pensament de la quasi totalitat dels elements literaris de Mallorca), però això mateix dóna més valor a l'acatament que prestam, amb fonda satisfacció, a l'obra folklòrica de Mn. Alcover.

I la conseqüència d'aquesta obra ininterrompuda del Degà de la nostra Seu és allò que ens suggereix vers ell aquell acatament: pensar que gràcies a les rondalles són molts els mils de mallorquins que han après de llegir la nostra llengua.

Veritat és que trobaríem moltes objeccions a fer si ens dedicàssem a escatir les evolucions ortogràfiques contradictòries de l'autor de les Rondalles; però l'amor i la fidelitat que l'ha guiat són l'ànima d'aquesta obra que lentament, incessantment, va eixint a la llum pública.

La tasca de cultivar aquesta nodrida branca del folklore mallorquí ha produït ja deu toms i encara hi ha rondalles per alguns més, la qual cosa vol dir que és a aquesta obra a la que Mn. Alcover vol dedicar encara la seva activitat. El guany per tots hauria estat major si aquesta activitat no s'hagués dirigit a altres empreses que han restat al seu autor aquella adhesió cordial dels que l'acompanyaren en els inicis de la seva actuació literària.

Aquest tom conté nou rondalles i duu una portada i uns dibuixos obra de Josep Moll Casanovas i F. de B. Moll, dibuixos que estan molt lluny de contribuir a avalorar el text. Les pretensions amb què estan fets els dibuixos són tan grosses com la poca habilitat i gust dels autors.

ANDRÉS FERRER GINART.—*Corografía e Historia de las Baleares*.—“Tipografía Católica de Artá”.—Artá.—164 pp.

El bon amic Andreu Ferrer, que ha estat, durant molt de temps, un d'aquells que han covat, a la seva residència d'Artà, el foc de l'ideal que a molts ens anima,

acaba de donar a l'estampa un llibre molt útil i que ha d'ésser fonament magnífic per les noves generacions.

És un llibre escolar on descriu amb paraules apropiades per als nins la nostra Mallorca i les illes germanes, i a continuació un resum, complet dins la seva curtedat, de la història de Mallorca.

Un llibre d'aquest on els nins puguin aprendre, el mateix temps que l'emplaçament de l'Himalaia, on està el Puig de Galatzó; i que a la vegada que s'aprenen tots els Felips d'Espanya puguin fer coneixement amb els Jaumes de Mallorca, un llibre d'aquests, repetim, era necessari a Mallorca.

Els qui, en obrir els ulls a la vida, ja en plena joventut, han desitjat conèixer la seva terra han hagut de començar la recerca de texts, perquè el pas per les escoles havia estat, en aquell aspecte del propi coneixement, absolutament ineficaç.

Per això la tasca duita a terme per En Ferrer és mereixedora d'alabança.

Però si, com esperam, l'èxit de l'obra obliga a una reedició, voldríem que fos feta amb una major dignitat tipogràfica, substituint aquells mapes de tan regust del XIX per uns altres més actuals,

FUNDACIÓ BÍBLICA CATALANA.—*La Sagrada Bíblia.*—Vol. II.—Levític, Nombres, Deuteronomi.—“Editorial Alpha”.—Barcelona.

La “Fundació Bíblica Catalana” acaba de publicar el seu segon volum que comprèn el Levític, Nombres i Deuteronomi; queda així completa la versió en la nostra llengua dels cinc llibres del Pentateuc.

La importància de comptar amb aquesta versió, deriva de la valor documental, única en la literatura antiga, de l'obra històrica i legislativa de Moisè.

La F. B. C. en editar aquest volum, s'ha mantingut fidel—tant en el text mateix com en les notes—a les normes fixades quan va iniciar la seva tasca i que vàrem esmentar quan l'aparició del primer volum.

Malgrat la fidelitat literal, superior, en opinió dels intel·ligents, a la majoria de les versions conegudes, la traducció de la F. B. C. conserva la força patètica i fonament evocadora del Text original. Alguns fragments tenen un to francament digne d'antologia.

La pesantor pròpia d'una literatura tan plena de ritualisme i a més tan allunyada de la nostra època queda esvaïda amb les agilitats d'estil que donen vida i interès a aquesta versió del Llibre entre els llibres.

A remarcar dins aquesta secció:

—Mn. Llorenç Riber té ja gaire bé enllestit el segon volum de “L'Any Cristià”, que ha de publicar l’“Editorial Barcino” dins la “Collecció Sant Jordi”.

Aquest segon volum contendrà les vides dels Sants dels darrers dies de gener i del mes de febrer.

—Una obra que per la seva presentació té honors de joia de bibliòfil és “De París a Barcelona passant per Honolulu”, llibre de viatge suara aparegut, editat magníficament per la “Llibreria Catalònia”.

Les fotografies que acompanyen el text i les il·lustracions són una legítima festa pels ulls i una invitació al viatge.

L'autor de l'obra, Joan Maria Balmas, ha omplert amb un estil lleuger, amb una prosa interessant, plena de vivacitat narrativa les 250 pàgines de text.

Porta l'obra un pròleg de Ferran Valls i Taverner.

—Llegim que el nostre car amic En Miquel Ferrà—l'article del qual en el darrer número de LA NOSTRA TERRA ha estat comentat degudament a Catalunya—té cura d'una reedició de les obres del seu pare, que no es torbarà a sortir.

—Hem de fer notar també l'aparició dels següents llibres, de tots els quals en parlarem extensament en el pròxim número:

“Ramon Lull. A Biography”, obra escrita en anglès de la que és autor E. Allison Peers, M. A., editada a Londres per la “Society for Promoting Christian Knowledge”.

“Materials”. Volum segon. Editat per l’“Obra del Cançoner Popular de Catalunya”, important recull de monografies i memòries.

“La Plana de Vic” per Gonçal de Reparaz (fill), complet estudi geogràfic d'aquesta comarca catalana, publicat per l’“Editorial Barcino”.—R. R. T.

RECULLS DE FORA

Com havíem anunciat en aquesta Secció, el compositor Baltasar Samper ha estrenat en els Concerts de Quaresma donats al Teatre del Liceu, de Barcelona, una obra simfònica inspirada en temes populars mallorquins. El crític musical de "La Veu de Catalunya" que amaga el seu nom sota les inicials J. LL. en parla d'aquesta manera:

«Sense voler fer minvar els mèrits de les altres, hem de reconèixer que de les quatre composicions simfòniques estrenades la de més envergadura, la més resolta i la més definitiva és la "Primera Suite de cants i danses de la Illa de Mallorca", de Baltasar Samper, delicat pianista, excellent compositor i talentuós crític musical de "La Publicitat".

Deixeble de Noguera i de Pedrell i enamorat del cant de la terra, el Mestre Samper, ens ofereix en aquesta "Primera Suite" (i en la "Segona" que la completa, encara inèdita), un resum dels diversos aspectes del molt bell i riquíssim folk-lore mallorquí.

En el primer temps "Moderato molto" apareixen, destrament combinades, dues toques de xeremies, flabiol i tamborino i una tonada de llaurar. Immediatament i des dels primers compassos, la bella sonoritat de l'orquestra ens captiva per l'extraordinària simpatia dels seus timbres, delicadament combinats, i per la seva harmoniosa coloració. Els temes són plens de caràcter i d'un gran interès musical. Samper sap harmonitzar-los bellament i sap jugar-hi d'una manera amorosa i càlida. El temps aquest és magníficament construït i plenament resolt.

El segon temps, "Andante tranquillo", és construït a base de la superba melodia d'"El rei mariner" i d'unes cançons de bressol. Hi ha en tot aquest temps una molt dolça placidesa i una exquisida originalitat d'ambient. Les cançons són totes molt ben sentides i l'orquestra plena sempre d'un interès que es renova i es sosté sense decaure.

Els temes del darrer temps són: la tocada de "Les corregudes", una cançó de collir olives i algunes cançons de ximbomba. Aquestes tonades són mogudes i molt característiques. L'esperit i la sensibilitat musical de Samper s'identifiquen completament amb elles i així ell pot tractar-les i desenrotllar-les de faisó ben personal i a l'ensem ben pròpia i adequada amb l'expressió i el sentit que el poble els ha anat infonent.

L'obra és deliciosament orquestrada. Tot és pensat, sentit i sàviament resolt. La bella i plena i colorida sonoritat de l'orquestra, abundosa en detalls i en riques troballes, revela, en el seu autor, un esperit cultíssim i refinat ben coneixedor de tots els recursos tècnics de l'orquestració moderna. Samper és un fi i pulcre estilista. Ell posseeix, com posseïen el malaguanyat Noguera i tots els grans poetes mallorquins, aquella fina sensibilitat i aquella expressió concreta, justa i senyorívola que és ja tradicional en els temperaments forts i cultivats que ens arriben de la Illa daurada.

Aquesta obra, sens dubte la més completa, la més reeixida i la més important que ha escrit fins ara el Mestre Baltasar Samper, acusa un veritable temperament musical ple de vigoria i ple d'una molt singular i entre nosaltres gairebé inèdita distinció. Creiem que els temes populars del seu país escauen bé al sentiment intern i a la fina i aguda sensibilitat de Samper i que amb ells pot donar-nos aquest meritíssim compositor moltes i molt belles sorpreses.

L'obra, complicada i difícil d'execució, es ressentí de manca de preparació. El segon temps restà ben gris tot ell i mancat de matisos, i el darrer temps fou executat d'una manera força insegura.

Gràcies a la perícia del Mestre Lamote de Grignon, qui dirigí l'obra amb sincer entusiasme, i gràcies, sobretot, als innegables mèrits de la mateixa obra, arribà plenament a l'auditori que la rebé amb una franca i formidable ovació. Fou sens dubte aquesta obra de Samper la millor i la més interessant del concert. Així ho reconegué tothom, no cansant-se d'aplaudir al seu autor, que comparegué davant de l'orquestra, amb una rara efusió i amb una completa unanimitat. Ens plau trametre públicament, des d'aquestes pàgines, la nostra més cordial i entusiasta enhorabona al nostre company el Mestre Samper».

Per la nostra part, és amb la major complaença que afegim la nostra felicitació a l'amic Samper pel triomf assolit, tot i fent vots perquè a la primera avinentesa ens siga donada a conèixer la "Suite" que acaba d'estrenar.

* * *

Joan Chabàs, que té al seu càrrec la rúbrica "Arte y Letras" del "Diario de Barcelona" ha escrit aquestes paraules plenes de cordialitat:

"El último número de la revista mallorquina LA NOSTRA TERRA, publica, entre otros varios trabajos, unas "Instantànies de Dalmàcia", de L. Nicolau D'Olwer, un artículo de Llorenç Riber, unos versos de Carme Montoriol Puig. En un año, la revista mallorquina ha alcanzado una perfección de contenido y un esmero tipográfico difíciles de lograr".

* * *

A hores d'ara ja haurà sortit el primer número de "La Revue de Catalogne".

Aquesta revista "redactada en llengua francesa a fi d'abastar al públic mundial, serà l'òrgan autoritzat de la nostra cultura davant del món; serà el llaç d'unió entre els nostres pensadors, escriptors i artistes i els seus col·legues estrangers i tendirà a la compenetració d'uns i altres".

Els seus redactors malavetjaran perquè siga una Antologia permanent i alhora un museu circulant i un recull de documents sobre la terra, l'art, la literatura, l'activitat i l'esperit dels països de llengua catalana,

Es publicarà deu vegades l'any, i se'n faran dues edicions: una de luxe i una altra d'ordinària. Els preus de subscripció són ben assequibles.

Benvinguda siga i "ad multos annos".

* * *

Una altra publicació vendrà a eixamplar el corrent d'expansió de les lletres catalanes

"Collecció Peninsular", ben encertadament, contribuirà amb les seves traduccions castellanes d'obres catalanes i portugueses a augmentar l'esperit

de comprensió i de convivència entre els intel·lectuals dels tres nuclis ibèrics més representatius. "Gaceta Literària" i especialment el seu director, segurament encoratjaran aquesta nova cooperació a un dels seus ideals més cars.

* * *

Han sortit els tres primers quaderns quinzenals de "Catalans d'ara". Aquesta nova col·lecció popular, donarà a conèixer les personalitats catalanes més il·lustres i més populars. En certa manera "Catalans d'ara" vendrà a continuar i a completar els "Quaderns Blancs", la publicació dels quals encara no ha estat represa.

Es diu que ja està exhaust el primer número dedicat a Pau Casals. El segon número es titula "Francesc Cambó" i el tercer "Santiago Rossinyol".

Més d'un cop havem pensat si no seria possible entre nosaltres una empresa semblant. Sempre es trobarien dues dotzenes de baleàrics, l'obra i la vida dels quals els fessin mereixedors de la coneixença i de la reconeixença del nostre poble. I tampoc costaria gaire, creim, de trobar altres tants escriptors que volguessin acceptar d'oferir-nos amb forma i contingut atractius el que hi ha de més exemplar i suggestiu en la vida del nostre compatriota més sobressortint en el conreu de les arts, de les ciències, de la política, etc.

Si més no, potser contribuiria a augmentar la tonicitat, més aviat baixa de la nostra Ciutat.

* * *

J. P. Regis a "L'Amic de les Arts" aporta el seu granet d'arena a l'homenatge que es ve dedicant al gran reviscolador de la llengua catalana: Pompeu Fabra.

* * *

Retallem del "Quadern d'Apunts" de "La Nau" del dia 1.er d'aquest mes:

"De totes les desigualtats del món basades en la riquesa, la més irriquant, en vida, és la de l'escola. Sembla que, amb el vell règim de distinció pràctica entre rics i pobres, hi hagi pressa per a fer conèixer als infants humanament iguals per natura, la desigualtat efectiva i profunda en què han de viure a la terra.

Els qui s'oposen a l'escola única en allò que té d'acostadora de les categories socials, no tenen raó per queixar-se dels odis de classe que per força han d'existir entre els homes separats des de bon començament per la distància moral i material de les escoles, establertes segons la riquesa o la pobresa de la família dels infants".

L'Escola única és la primera exigència de la nostra demofília teòrica i pràctica.

* * *

Louis Piérard publica en el setmanari "Gringoire" que apareix a París un article titulat "Voyage à l'île Majorque", mescla d'evocació històrica i d'apunts directes sobre la nostra terra.—F. de S. A.

N O T I C I A R I

CONCERT

Ple de dignitat artística transcorregué el Concert que sota els auspicis de l'“Associació Bach” donaren En David Nixon, violinista, i Mn. Joan M.ª Thomàs, al piano, al “Domus Artis” el dia 21 de març. I això no és dir poc si afegim que aquest Recital era dedicat al “Pare de la Música”, el gran J. S. Bach, en commemoració del segon centenari de l'estrena de la *Passió segons Sant Mateu*.

Aquest concert evidencià, encara una vegada més, que la única fórmula per executar les obres dels grans mestres és aquesta: respecte, respecte i respecte. Sense respecte per l'autor és impossible una interpretació acceptable per gran concertista que se siga. Contràriament, amb aquesta norma per guia es poden passar per alt lleugeres falles de tècnica, sense que l'obra d'art hi perdi molt.

Cuitem a dir que els executants d'aquest Concert, sense ésser indiscutibles concertistes en llurs instruments respectius, els coneixen abastament per transmetre a l'oient tota l'emoció de la música interpretada. Anant a ésser exigents podríem trobar una manca de matització en David Nixon que fa oscil·lar les sonoritats del seu violí entre forts i mig forts, però rarament les porta a pianos i pianíssims. Malgrat aquesta observació creim que es tracta d'un violinista que pot arribar ben amunt, donada la seva joventut i l'entusiasme que sent pel seu art. Mn. Thomàs es mostrà un acompanyant discretíssim, per bé que si hem d'ésser sincers el preferim de cara a l'orgue. L'excel·lent organista que hi ha en ell fa que les seves interpretacions al piano recordin massa aquell instrument.

Del programa cal esmentar la transcripció per a violí i piano del *Recitativu i Ària de la Passió segons Sant Mateu*. És una bellíssima ària escrita per a contralt que la pulcra transcripció de Mn. Thomàs, ben suggestiva, fa recordar amb delectança. Potser fou portada a un temps una mica lent, si acceptem com a justa la versió donada per En Millet.

La resta del programa era composta pel *Concert en la menor*, una *Siciliana*, una *Gavota*, la *Sonata en si menor* i el *Preludi en si major*, obres totes que foren tan ben dites pels concertistes, com ben rebudes pel selecte auditori, a precís del qual s'executà, encara, l'*Ària de la Suite en re*, tan coneguda i no per això menys emotiva.—E. P.

CONCERTS A L'“ORFEÓ MALLORQUÍ,

Durant aquesta Quaresma la important entitat coral “Orfeó Mallorca” ha organitzat una sèrie de concerts, els quals han tengut lloc al seu local social.

El volgudíssim Orfeó ha renovat els èxits dels anys anteriors. Ens plau molt d'expressar-li la nostra més ferma enhorabona i li desitjam segueixi endavant en les seves belles i amades tasques culturals en pro de la música nostrada.

EXPOSICIONS

En l'espai de temps que va d'últims del mes passat fins ara, últims de març, s'han succeït a Palma cinc exposicions. Això ja es establir un *record*. Nosaltres diríem que ha entrat la febre artística. ¿És això un bon símptoma? ¿Hi ha per almar-se? El temps ens ho dirà. Per ara sols caldrà assenyalar que d'aquestes cinc exposicions, sols dues despertaren un marcat interès. Ningú no trobarà estrany, doncs, que dediquem més espai a cada una d'aquestes dues que a les altres tres plegades. Anem, doncs, per parts.

TITO CITTADINI

Una exposició d'aquest pintor argentí és, sempre, a Mallorca, un acon-teixement artístic. En Cittadini exposà a les "Galeries Costa" del dia 23 de febrer fins al dia 8 de març. A Mallorca té l'artista un grup d'incon-dicionals de la seva pintura. I la crítica té en cada exposició d'En Cittadini matèria per a estudi. Aquesta és la tercera vegada, almenys, que exposa a Mallorca, si no anem errats. I cada vegada ha destacat la seva personalitat. Puix Cittadini no és home que es repeteixi o que s'hagi donat per sempre a una modalitat pictòrica. L'artista està al corrent de la pintura contempo-rània. La seva obra és un producte evident de les ensenyances, ben deli-mitades, que van des de la conquesta de la llum fins a la del volum.

Cittadini és un dels pintors més inquietes—intel·lectualment—dels que treballen fa anys a Mallorca. Al principi l'enlluernadora escola pollensina pareixia haver-se'l fet seu. Res més inexacte. Cittadini, malgrat que pintàs a Pollensa, no va perdre mai un contacte d'intel·ligència i esperit amb la vertadera tradició pictòrica, la qual es preocupava de qualque cosa més que de la simple finalitat decorativa de la pintura. I fins i tot trobaríem excusa per a la seva modalitat lluminica—que sempre ha tingut ací nombrosos adeptes—per la sinceritat i l'accent ponderatiu que posà en ella, que sempre caracteritzarà un dels seus aspectes dintre del seu camí evolutiu.

En Cittadini ha seguit un camí lògic en la seva obra. El camí que han seguit tots els grans pintors: l'evolució. Evolució és afany persistent de su-peració. Millor dit, és la conseqüència d'aquest desig. Si es vol fer pintura dinàmica, això és, que visqui al compàs del temps, cal evolucionar. És llei de vida. L'evolució d'En Cittadini, la trajectòria del qual pot seguir-se en aquesta darrera exposició, és el seu millor títol de pintor. En Cittadini és un home que ha tingut problemes al davant i que els ha resolt. Amb la seva darrera modalitat, representada a l'exposició per l'obra "Objectes", al nostre entendre, ha posat els fonaments més sòlids en el seu edifici pictòric. En aquesta modalitat d'En Cittadini veim la petjada de totes les lluites passades que han assolit la victòria merescuda.

Acabada la seva exposició vàrem anar un dia a visitar-lo en el seu estudi de l'Horta de Pollensa, i vàrem poder confirmar la nostra idea de la seriositat de l'evolució pictòrica d'En Cittadini, qui ens mostrà els pai-satges i els quadres de figura que s'endú a l'Argentina on exposarà el mes

de juliol d'enguany. És indubtable que d'aquesta exposició d'En Cittadini se'n parlarà força i bé en el seu país.

ALVÈ VALDEMI

Del 27 de febrer fins el 13 de març ha exposat a les "Galeries Mallorquines" el pintor italià Alvè Valde mi. L'artista no desconeix el seu *métier*, i en va donar proves amb profusió d'obres que, en total, quasi arribaven a la cinquantena. Qualificant la modalitat d'aquest pintor, podríem dir que es un "pintor galant", sense donar la més mínima intenció pecaminosa a l'adjectiu. És, sense dubte, un bon compositor d'illustracions per a revistes, com per exemple "La Esfera", que ha publicat ja un parell de reproduccions seves. Sense dubte també, és un pintor essencialment decoratiu, elegant, superficial, i per això és més feliç amb les flors, amb els interiors, i amb la figura que amb el paisatge, amb el qual no està gens familiaritzat.

La seva exposició va assolir l'èxit que es mereixia.

ALEXANDRE DE RIQUER

A les "Galeries Mallorquines" també s'ha organitzat del 16 al 29 de març una exposició retrospectiva del pintor català, ja mort, Alexandre de Riquer, que residí a Mallorca molt de temps. Tant conegut és l'art d'En Riquer a Mallorca que això ens permetrà d'escurçar el nostre comentari. No parlarem de l'oportunitat d'aquesta exposició que té caràcter quasi d'exhumació. Pau als morts! Ens ha servit sols per observar la diferència de la pintura d'avui dia amb la d'ara fa trenta anys. Sortosa diferència! No cal pas dir cap a quina època ens incloem nosaltres! Oh, 1900, que n'ets de lluny! Qui s'atreveria, avui en dia, a firmar un "credo" estètic amb versos que comencen així:

"Jo crec en los colors, en que los colors canten
amb l'esplendor dels cadmiuns brillants d'un bell migdia:"

Segurament hauria d'ésser un pintor amb barba. La veritat, ens interessa més Dalí.

LLORENÇ CERDÀ

Aquest veterà mestre d'un dels sectors de la pintura mallorquina va exposar del 9 al 20 de març a les "Galeries Costa". Encara que sobrerament conegut a Mallorca l'art d'En Cerdà, producte acadèmic que consona amb el seu càrrec a l'"Escuela de Artes y Oficios", arribarà el dia que s'haurà de valoritzar-lo definitivament com un "cas" que, dissortadament, ha fet escola, com deim al principi. Deim dissortadament, perquè el deixeble que es deixa influenciar pel mestre, fins al punt que hem evidenciat en alguns pintors mallorquins, és un desgraciat que ha perdut allò millor, allò que no recuperarà mai més: la personalitat. Tothom sap quines són les objeccions que fariem a la pintura d'En Cerdà; doncs, aquestes no compararien res amb les que fariem a la seva escola pictòrica a totes llums responsable d'influenciar, pel do negatiu de la imitació, d'una manera nefasta, la joventut de Mallorca que pinta. Al nostre entendre l'ensenyança pictòrica deu ésser exercitada amb totes les garanties, per al deixeble, d'una llibertat de credo estètic. Ensenyar a pintar no és fer copiar o imitar amb disciplina; és donar ales a la personalitat embrionària, corregint amb tacte,

els defectes fonamentals. Altrament, el senyor Cerdà presentà vint teles, qualcuna d'elles—especialment una d'extraordinàries dimensions—amb intenció que siguin acceptades en el “Salón Nacional” que enguany, com se sap, es celebrarà a Barcelona. Hem notat en aquesta exposició del senyor Cerdà que ha variat lleugerament la seva “factura”, com si volgués fugir del detallisme allargant la pinzellada. Naturalment, això no arriba a modificar el resultat de les obres que acusen el cromatisme de sempre.

L'exposició va ésser molt visitada.

EXPOSICIÓ COL·LECTIVA

A les “Galeríes Costa” s'ha inaugurat, dia 21 de març, una Exposició de pintura catalano-balear. Aquesta heterogènia exposició gira a l'entorn d'un nom que fa un temps vol remoure a Barcelona els corrents estètics: Salvador Dalí. Davant el seu quadre “Dit gros, platja, lluna, ocell podrit” tota la resta exposada queda en segon terme. Cal advertir que no establim cap comparació amb cap obra exposada, ni parlem de la qualitat de l'obra. En Dalí ha sabut, ací com a Barcelona, atraure l'atenció del públic, fent convergir en la seva obra tots els esguards i tots els pensaments. Aquesta és la realitat objectiva.

Les obres pictòriques deuen ésser jutjades segons marqui el termòmetre estètic de la comunitat. És obvi que una mateixa obra no la jutjarem, o no la jutjaríem, d'igual manera a París que a Barcelona i que a Palma. Dalí ha donat proves d'ésser un excellent pintor modern. Ara li ha donat per cultivar aquest “gènere” per fer rialles a uns quants i fer indignar els més. No és altre el seu propòsit. En un ambient com el de París aquest quadre no es prendria com l'han pres a Barcelona o ací. A París, i fins i tot Barcelona, una actitud com la de Dalí ja no es cap novetat, ni ve a moure quasi res perquè quasi tot ja està remogut. Però ací un quadre de Dalí és una delícia per a nosaltres que voldríem una capgirada estètica a Mallorca per veure si en el tumult que s'armàs es perdien més de deu pintors que no fan cap falta. En un ambient evolutiu format per esperits àgils, Dalí—aquest Dalí que tenim—no ser necessari. Mes, per oposar-lo a l'opinió de certs crítics i certs pintors que creuen que l'ambient de Palma ja està format i ben format, quan el que hi ha és que s'ha de destruir precisament per formar-lo de bell nou, allavors En Dalí actua de Providència. Remou la quietud letàrgica, el marasme pictòric, i interromp el badallar constant dels cocodrils acadèmics.

Cercar el que representa l'obra d'En Dalí serà temps perdut. Quan li varen preguntar què és proposava pintant això, ja en va donar l'explicació: “assassinar la pintura”. Sabem a quina pintura es refereix Dalí. És la que cultiven aquests que davant el seu quadre fan frases que denoten una manca de virior. No ens farem mai eco d'aquestes frases. A aquests que criden sempre que no ho entenen—no és aquest el primer cas—cal dir-los que és necessita més talent per pintar una obra com la d'En Dalí que per fer aquestes vistes de Palma amb la Seu i tot, i aquests quadrets amb ametlerets florits, o escenes de la costa, no més enllà de Cas Català o l'Arenal, o paisatges cítrics de Valldemosa. Per arribar a fer el que ha fet Dalí es necessita haver passat abans per moltes coses. Moltes exposicions que hem vist ací i altres que encara estan per veure, però que ja sabem el que poden ésser, no demostren tant “saber” com En Dalí amb un sol quadre. Hi ha, sense dubte, més densitat en aquesta obra que en aquests cromos,

oleografies, o postals il·luminades, a les quals ens tenen acostumats els que es titulen, o els titulen, pintors de la Mallorca del color i de la llum. A París, i fins i tot a Barcelona, ja no caldria parlar-ne tant. Però a Mallorca, alabar un quadre així és altament educatiu. Adhuc per reacció és un deure fer-ho. En Dalí fa objectiu allò que és íntim, que és interior, que és subjectiu. Els pintors per a burgesos, incapacitats per a aquesta visió, s'aferren a la superfície natural, a la part objectiva, i li volen treure el suc sense cap altre resultat que fer art superficial.

Ha estat interessant veure l'aportació catalana a aquesta exposició col·lectiva. En Francesc Gimeno, que ha exposat ara fa poc a les «Galeríes Laietanes», aporta un petit quadre «Mare i fill» que és del més fort i expressiu de l'exposició. Dels dos bodegons de la senyoreta Fiter, escollirem el titulat «Gerro». Pere Créixams pareix que vol donar una fórmula pictòrica «nova» amb la seva tela «Rastro de Madrid». Hi figura també un «Paisatge» de Francesc Vayreda, que fa poc ha mort. És un encant la seguretat d'En Vayreda, la seva tècnica fina i intel·ligent, el seu realisme sense cruïsa i la dolçor d'aquesta escena camperola. N'Alfred Sisquellas, que diuen que fou la revelació del darrer Saló de Tardor, ha estat també ací una revelació amb la seva tela «Figura»; colorit sobri, recercat, però d'indiscutible mèrit. D'En Josep Mompou hi ha un quadre abocetat i afrancesat. La «ingenuïtat» d'En Francesc Domingo amb «La Mare» és purament intel·lectual, sense cap accent cordial, no obstant la seva sinceritat. És interessant la *gouache* de N'Humbert «Cavallets». Hi ha un dibuix d'En Picasso que no té res que veure amb el Picasso d'ara.

Els pintors de Mallorca estan representats amb quadres que mostren les seves modalitats ja conegudes. N'Anglada presenta tres obres. Dels argentins Cittadini, Bernareggi i Montesinos hi ha dues obres de cadascun d'ells. D'En Gelabert dues obres també.

Finalment, també figuren en aquesta exposició obres de Meifren, Valdemí, Carles, Opisso, Cabanyes, Muntadas i Climent.—Ernest M.ª Dethorey.

NOTA D'ART

Dia 30 de març s'ha inaugurat a les «Galeríes Mallorquines» una exposició de quadres del veterà pintor solleric, Cristòfor Pizà.

Es En Pizà un dels pintors més venerables de Mallorca, i potser el degà de tots, i no obstant això, la seva obra no és prou coneguda. El motiu, doncs, d'aquesta exposició és donar-la a conèixer en la seva totalitat perquè el públic i la crítica amb la seva sanció la colloquin en el lloc prominent que li pertoca dins la pintura mallorquina.

Sense ésser una novetat, ha despertat interès l'apertura d'aquesta exposició d'obres d'En Pizà. L'artista ha sabut conservar-se digne, dintre del seu academicisme líric, i el públic gaudirà amb la seva exposició d'un espectacle pictòric amb frescor insospitada, malgrat les distàncies de modalitat i temps, tant diferents als d'ara.

Els amics d'En Cristòfor Pizà, pensen, amb motiu de la seva exposició, retre-li un homenatge cordial que es traduirà en algun acte públic.

Ens ocuparem d'aquesta exposició en el pròxim número.

EL DRET FORAL EN PEU

Dia 7 d'aquest mes, per iniciativa del Degà del Col·legi Notarial, l'Ex-

cel·lentíssim Sr. En Josep Socias i Gradolí, es reuní el dit Col·legi juntament amb el d'Advocats per canviar impressions respecte de quina és actualment a Mallorca la legítima dels ascendents en vista de la jurisprudència establerta pel Tribunal Suprem respecte de la successió intestada.

L'objecte de la discussió era el següent:

Partint de la base que, segons el dret foral de Mallorca, la legítima dels ascendents és el terç del que els hauria correspost si el descendent hagués mort *ab intestato*, ¿ha de regular-se aquest terç segons la successió intestada del mateix dret foral o segons la establerta pel Codi Civil, donat que la jurisprudència del Tribunal Suprem ha fet extensiva a tot el regne la successió intestada del dit codi?

La discussió interessantíssima, i que es desenrotllà dins un ambient doctrinal i en to altament acadèmic, fou resumida brillantment pel Degà del Col·legi d'Advocats En Miquel Rosselló i Alemany, i en la votació que es produí, predominà, per una gran majoria (38 contra 4) la tendència que la nova jurisprudència del Suprem no ha repercutit damunt la legítima dels ascendents, i que aquesta ha de seguir regulant-se per les normes del nostre dret foral.

Es de aplaudir l'interès dels nostres juristes de voler canviar impressions entre ells per poder formar una opinió col·lectiva en matèries de tanta transcendència com aquesta en la vida jurídica de Mallorca i en el nostre dret familiar.

CONFERÈNCIES A LA CASA DEL POBLE

L'apropament dels obrers intel·lectuals i els obrers manuals, iniciat recentment a Felanitx amb el cicle de conferències que "La Protectora" d'aquella ciutat organitzà, ha estat continuat i consolidat amb el que "Salud y Cultura" ve desenrotllant a la Casa del Poble, de Palma. Fins ara s'han donat les següents conferències:

"Un viaje en el Sahara" per En Lluís Ferbal; "Algunos aspectos de la personalidad literaria de Blasco Ibañez" per En Daniel Martínez Ferrando; "El Perill Sifilític" per N'Emili Darder; i "Biologia Social-higiènica" per En Francesc de Sales Aguiló.

ALTRES CONFERÈNCIES

La Societat "Constancia - Centro Instructivo", d'Inca, ha organitzat també un cicle de conferències. Els conferenciants i els temes foren els següents:

Valentín López "Algunas ideas sobre los procedimientos modernos en los negocios"; Frederic Bèrgamo "Deportes y Cultura"; Emili Darder "Sanitat i aigües"; Francesc de S. Aguiló "Educació biològica"; Rnt. P. Cerdà "Los derechos del hombre" i Miquel Amengual "Escuela de Artes y Oficios".

LES DUES ESGLÉSIES

A un company nostre, un vespre d'insomni, li semblà sentir un diàleg misteriós. No es tractava de radiotelefonía. D'una banda una veu enyorava

els nostres antics mariners, i de l'altra, algú mostrava un desig ben pregon de reveure la bella comunitat de monges, com en altre temps. I ens deia que clogueren el diàleg amb aquestes acongoixades paraules:

¡Mai més! ¡Mai més! Ells jauen sota terra;
nosaltres damunt seu anam caient:
el segle que ens deu tant ara ens aterra,
en son oblit nostra grandor enterra
i óssos i glòries i records se'ns ven...

Aquests versos bé prou que els coneguérem. Són de l'"Epíleg" del "Canigó". Dels solitaris escoblejadors diríem que són les esglésies de Sant Antelm i Santa Margalida, que a dir ver, llur existència dissortada és una afronta per la nostra ciutat. Una i altra es moren dins una agonia lenta, però segura. ¿Per què, al manco, no s'hi agombola algun Museu?

HOSTES DISTINGITS

Ens plau d'afegir a la llista d'hostes, que seguit vénen a Mallorca, el nom de l'escriptora i notable novel·lista canadenca Mme. Madge Mac Beth. A més, els del Dr. Max Hartmann i de l'ajudant Dr. Bjorn Fayn. Són venguts aquests darrers, procedents d'Alemanya, per fer estudis al "Laboratori Biològic Mari", d'Aigo Dolça.

LLOABLE INICIATIVA

Ens plau igualment de constatar el fet de posar noms mallorquins als hotels que ben sovint s'obren a tot arreu de la illa. El darrer hotel, suara inaugurat a Pollensa, porta el nom altament sugestiu d'"Hotel Illa d'Or". A Ciutat també podem trobar rotulada en la nostra llengua alguna tenda de calçat.

MÉS CONFERÈNCIES

Al "Colegio Provincial de Médicos" han donades conferències: Sobre "El tracoma a Mallorca" el Dr. Jaume Comes; sobre "El valor del suero en el tractament de l'escarlatina" el nostre bon amic i infadigable propagandista de la cultura higiènica entre el poble, el Dr. Emili Darder.

ORNAMENTACIÓ "MODERNISTA"

Ran de la escala monumental de la Seu s'estan acabant uns afegitons decoratius, dignes de l'obra veïna. Dos safaretgets de planta bonyarruda, ribetejats amb pedres brescades. Una partida d'obriers s'han entretengut una partida de temps en l'execució dels safaretjons, amb una paciència i seny, dignes de coses millors.

MÉS OBRES

Hem volgut alçar la vista de terra, on tanta migradesa floreix, per

alçar-la a regions superiors, adelerats de bellesa. Tot debades. Des del balcó del Palau de la Capitania, que mira a la mar, ens ha sorprès una canal de fusta, qui s'ajau fins al mur cantellut, que surt a sota. Per ella, uns obrers van llençant terra i còdols. I a una de les quatre torres, venerables per la seva vellura, se li ha obert un portell. Més amunt l'àngel perpinyanenc, qui domina el vell casal, i que ha sofert ara una renovació que l'ha deixat en tal forma que l'autor dels seus dies amb prou feines el coneixeria, ens ha recordat l'àngel exterminador del Vell Testament.

LACRIMÆ RERUM

A hores d'ara, del majestuós pont de Santa Catalina, que tan airosament passava de banda a banda del torrent, en resten drets uns quants metres de pilastra. El volen *rebaixar*! També li havia de tocar la seva mala hora al pont, la vista del qual tan encativava i ara, *rebaixat*, no el sabrem veure. Per aquest camí i dins breu temps, ¿què ens quedarà per mostrar als forasters mitjanament sensibles?

LA NOSTRA TERRA

DIRECTOR:

ANTONI SALVÀ I RIPOLL

Redacció i Administració:

Carrer de *Palacio*, 91. — Ciutat de Mallorca

Preus de subscripció: Any, 12 ptes. — Trimestre, 3 ptes. — Número solt, 1'25 ptes.

ESTAMPA D'EN FRANCESC SOLER. — SANT FRANCESC, 2 I 4. — PALMA DE MALLORCA